

NYVAL IGEN?

DE SENASTE åren har präglats av politiska val i en för svenska förhållanden unik omfattning. Redan efter folkomröstningen i pensionsfrågan talades allmänt om risken för »valtrötthet». Denna klagan förstärktes helt naturligt efter upplösningssvalet till andra kammaren. Efter detta extraval kunde det helt visst te sig verklighetsfrämmande att förutsätta, att svenska folket inom kort skulle få ytterligare ett riksdagsval utanför ordinarie kalender. Vad som därefter inträffat i svensk politik är emellertid av den räckvidd att man inom skilda läger alltmera börjat räkna med möjligheten att andra kammaren måste upplösas ännu en gång.

Situationen är ju nu i stora drag den, att socialdemokraterna — med en måhända överdriven optimism — anser sig kunna räkna med en tämligen säker framgång för sitt förslag i pensionsfrågan. Om denna stötesten för hr Erlanders vacklande regering kan bringas ur vägen, med hr Königssons benägna bistånd, är därmed likväl ingalunda framtiden ljus för socialdemokratien — inte ens den allra närmaste framtiden.

Det statsfinansiella nödläget —

vars existens man för få månader sedan i arrogant ton vägrade att överhuvudtaget diskutera — har plötsligen även för regeringen framstått som oroande. Nyss avvisades hänfullt alla oppositionens varningar inför regeringens sorglösa utgiftsexpansion. Nu däremot framföres från socialdemokratiskt håll bittra eller sentimentala vädjanden om »samarbete». Det har emellertid eftertryckligt klargjorts, att oppositionens bistånd icke är att påräkna för den drastiska skattehöjning som regeringen betraktar som den enda acceptabla utvägen ur krisen.

I detta läge kan ett nyval bli aktuellt, hur sällsamt det än kan te sig för väljarna, om regeringen inte får hjälp att åstadkomma den önskade »inkomstförstärkningen». Mycket tyder nämligen på att man är alltför halsstarrigt prestige-bunden för att vara beredd till uppriktigt menade resonemang om att lösa finanskrisen genom tillräckligt radikal omprövning av utgifter — och löften om utgifter. Sådana förhandlingar skulle ge intryck av att socialdemokratien erkände att den hittills förda sangviniska politiken varit felaktig. — Det kan icke

uteslutas, att regeringen kommer att lida nederlag på sin proposition om inkomstförstärkningen. Deras eljest tjänstvilliga kommunistiska stödtrupper kan inte med större glädje ansluta sig till ett förslag om allmän omsättningsskatt, som enligt deras egen högljutt uttalade mening skulle innebära reaktionens triumf och småfolkets utplundring.

Efter ett nederlag i skattefrågan kan regeringen icke rimligen sitta kvar. Å andra sidan kan den komma att göra gällande, att den borgerliga oppositionen icke skulle kunna erbjuda ett parlamentariskt starkare alternativ. I den situationen kan det te sig frestande att än en gång vädja till folket i val. Antingen skulle man genom detta få mandat att genomföra den bebådade skattehöjningen. Eller också skulle man få ett så klart misstroendevotum, att man utan vidare kunde lämna ett regeringsansvar — och ett ansvar för finanskrisens lösning — som i det iråkade läget understundom måste kännas tryckande.

Givetvis kan man inte heller utesluta den möjligheten, att socialdemokraterna utan nyval lämnar ifrån sig makten. Den tillträdande regeringen kan då likväl bli tvungen att försöka skaffa sig det bredare underlag den kan behöva för att kunna fungera mot en utan tvivel mycket aggressiv opposition från de socialistiska partierna.

Inför dessa utsikter riktas naturligtvis uppmärksamheten mot möj-

ligheterna att åstadkomma en regeringskoalition — av ena eller andra slaget. Insinuationer om att centerpartiet skulle vara berett att än en gång räcka hr Erlander en hand synes åtminstone f. n. vara ogrundade. Därtill kommer, att de krav centerpartiet i vår måste framställa för jordbrukets räkning sannolikt blir så omfattande, att LO och därmed regeringen kan komma att finna priset för ett förlängt innehav av makten alltför högt.

Det realistiska alternativet blir då någon form av borgerlig samling. En allmän samlingsregering, som läget i och för sig kunde motivera, vill socialdemokraterna som bekant icke medverka till. Det är tillfredsställande att kunna konstatera, att samtliga de borgerliga partiledarna tycks vara inställda på samlings tanken. Hr Ohlin gav i remissdebatten klart uttryck åt sin uppfattning att en borgerlig regering bör bildas snarast möjligt. Beträffande hr Hjalmarssons inställning på denna punkt råder ju sedan länge intet tvivel. Visserligen har — kanske framförallt från folkpartiets sida — en tämligen affektladdad och irriterad kritik framförts mot högerns förslag till utgiftsminskningar. Meningsmotsättningarna på detta område får dock icke överdrivas. Det väsentliga i högerförslaget är självfallet icke, att man till varje pris kräver besparningar av just det eller det anslaget, utan att man hävdar att finanskrisen i princip måste lösas icke genom

skatthöjningar utan genom nedpressning av statens utgifter. Om de borgerliga partierna kan ena sig om den principen — och glädjande nog synes detta vara sannolikt — kommer säkerligen icke några

prestigehänsyn från högerens sida att stå i vägen för en sammanjämkning kring ett även för folkpartiet och centerpartiet godtagbart besparingsprogram.

Rättelse

I artikeln Det kalla kriget under 1958 i häfte 1 har beklagligtvis insmugit sig två tryckfel:

Sid. 27 sp. 1 r 13 nedifrån står

»rikskanslern», skall vara »förbundskanslern».

Sid. 28 sp. 2 r 14 står »i mitten av mars», skall vara »i mitten av april».